

Politik och kommunikation
Erik Thornström, 08-677 27 08

Synpunkter Ei:s PM Genomlysning av fjärrvärmemarknaden- En analys av kundskyddet (Ei PM2024:01)

Inledning

Inledningsvis vill Energiföretagen Sverige påtala att fjärrvärmemarknaden är ett av flera uppvärmningssätt på en konkurrensutsatt värmemarknad. Därmed bör utgångspunkten i analysen tas i fjärrvärmens konkurrenssituation på värmemarknaden. Fjärrvärmemarknaden fungerar väl, vilket Energimarknadsinspektionen (Ei) också konstaterar i sitt PM. Många slutsatser i rapporten är positiva gällande fjärrvärmeprissättning och fjärrvärmeföretagens agerande gentemot kunderna. Ei anger att ett skäl till att fjärrvärmekunder känner sig låsta är att alternativkostnaden för att byta till alternativ uppvärmning är hög. Det bör dock påpekas att samma situation gäller för byten från andra uppvärmningslösningar. Vid nyanslutning råder god konkurrens mellan alternativa uppvärmningsformer på värmemarknaden. Det genomförs också konverteringar från fjärrvärme till värmepumpslösningar och vice versa, vilket visar på att det finns en konkurrens på värmemarknaden.

Ei noterar vidare att priset (LCOE) är lägre för fjärrvärme än undersökta uppvärmningsalternativ, samt att fjärrvärmepriset i Sverige är jämförbart med andra länder (både jämfört med länder med mer reglering, respektive mindre reglering). Konkurrensverket prövar dessutom redan idag att inte oegentlig eller orimlig prissättning sker och att fjärrvärmeföretag inte utnyttjar sin dominerande ställning på värmemarknaden, enligt Konkurrenslagen.

Denna beskrivning av fjärrvärmemarknaden reflekteras inte i de förslag som Ei lämnar. De negativa slutsatserna som presenteras i rapporten rör förväntningar i förhandlingsförloppet och kundens kännedom om sina rättigheter. Det underliggande förtroendeproblem som finns bland fjärrvärmekunder och som rapporten syftar till att avhjälpa möts tyvärr inte tillräcklig grad av de förslag som presenteras. Energiföretagen hade önskat en djupare analys av fjärrvärmemarknaden och att förslagen utgått från ett grundligare kunskapsunderlag. Vi konstaterar också att det finns ett flertal luckor i promemorian och en del felaktigheter som skulle behöva korrigeras, vilket vi redogör för närmare nedan.

Vidare saknas närmare resonemang om de omvärldsförutsättningar som har haft en stor påverkan på fjärrvärmepriserna. Fjärrvärmeprishöjningarna under 2023 och 2024 orsakas framför allt av kraftigt ökade biobränslepriser till följd av de stora störningarna på energimarknaderna som Rysslands anfallskrig mot Ukraina inneburit men också av en hög inflation och ett högre ränteläge. Kontrasterna mot reaktionerna på de betydligt mer extrema prisrörelserna på elmarknaden 2021-22, en följd av samma krig, är påfallande. Då handlade diskussionerna om elmarknadens funktion och om elstöd till kunderna. Nu ifrågasätts i stället marknadsaktörernas intentioner. Det är därför också angeläget att Ei:s

fortsatta analys även omfattar av åtgärder för att t.ex. öka transparensen på biobränslemarknaden och andra åtgärder som kan bidra till att förbättra fjärr- och kraftvärmens konkurrenskraft och som därmed också kan bidra till att dämpa prisutvecklingen.

Synpunkter på förslagen

5.1 Hur kunderna kan få bättre kännedom om sina rättigheter på fjärrvärmemarknaden.

Energiföretagen ställer sig positiva till att Ei tar fram förslag på åtgärder för hur fjärrvärmekunderna kan få bättre kännedom om sina rättigheter på värmemarknaden. Redan i dag är fjärrvärmeföretag skyldiga att informera sina kunder om att man har rätt till förhandling efter att ett fjärrvärmeföretag aviserat ändrade avtalsvillkor till fjärrvärmekundens nackdel samt att man efter avslutad förhandling har rätt att ansöka om medling hos Fjärrvärmenämnden. Vi ställer oss dock positiva till eventuellt ytterligare informations- och transparensåtgärder på detta område. Det är också viktigt att kunden förstår vad detta kundskydd innebär och att det finns realistiska förväntningar på dess innebörd.

5.2 Behovet av nya regler för att öka tydligheten och transparensen vad gäller prisförändringar och prissättning.

Energiföretagen ställer sig positiva till åtgärder som kan bidra till att ytterligare öka tydlighet och transparens i samband med prisändringar och prissättning av fjärrvärme. Detta är frågor som även diskuteras mellan kunder och leverantörer inom ramen för Prisdialogen.

Energimarknadsinspektionen samlar i dag årligen in omfattande uppgifter om drifts- och affärsförhållanden från fjärrvärmeföretagen. Vi anser dock att det är angeläget att Ei behöver vara tydligare med hur vissa rapporteringar av t.ex. ledningslängder ska ske så att inrapporterad data blir mer tillförlitlig och användbar. Vi ställer oss positiva till att Ei ser över om det finns en nytta för fjärrvärmekunden att ta del av denna information på ett mer kundanpassat och lättillgängligt sätt än vad som idag erbjuds i Energimarknadsinspektionens statistikportal.

Ei redovisar att det skulle finnas 86 olika prismodeller bland 136 fjärrvärmeföretag, vilket bland annat förklaras av skilda lokala förutsättningar gällande produktionsmix och nätutbyggnad. Detta ger dock inte en rättvisande bild, utan det handlar egentligen om en handfull olika grundmodeller där det sker olika lokala anpassningar och där vissa uttryckssätt kan skilja sig åt mellan olika fjärrvärmeföretag. Vi föreslår i stället att det borde vara ett fokus på att använda en likartad begreppsapparat i branschen för att underlätta jämförelser av prismodeller, vilket kan utvecklas i branschens egen regi. Vi avstyrker att det införs regler om hur prissättning ska gå till vilket skulle innebära en prisreglering som inte är till nytta varken för leverantörer eller kunder.

5.3 Analysera kundskydd mot oskäliga prishöjningar där både Prisdialogen och Fjärrvärmenämnden inkluderas

Energiföretagen positiva till åtgärder som ökar transparensen i en förhandlingssituation

Energiföretagen ställer sig positiva till åtgärder för ökad transparens för att stärka kunden i förhandlingssituationen genom mer stödande information. Dock behöver hänsyn tas till

begränsningar enligt konkurrenslagstiftningen vad gäller likabehandlingsprincipen om att kunder i samma kundkategori ska behandlas lika.

Tydliggörande av vad en förhandling innebär en rimlig åtgärd

Vi anser också att en vidare utredning av möjligheten och behovet av att definiera begreppet förhandling i fjärrvärmelagen kan vara en rimlig åtgärd. Det behöver dock beaktas att en förhandling inte bör vara styrd i sin exakta form utan ge utrymme för lokala och kundanpassade förhandlingar. Det är också viktigt att det finns rimliga förväntningar om vad en förhandling kan omfatta, där en enskild kund normalt inte kan förhandla om priset då det skulle påverka priset för alla kunder i samma kundkategori. Fjärrvärmeföretagen har normalt en dominerande ställning på värmemarknaden, vilket innebär att de måste behandla kunder i samma kundkategori lika. Det innebär att ändrade prisvillkor måste behandlas lika för alla kunder i samma kundkategori. Fjärrvärmeföretagen har också en lång tradition att behandla kunder i samma kundkategori lika, där branschen också behöver följa reglerna om prisinformation för olika kundkategorier enligt Energimarknadsinspektionens föreskrifter om skyldigheten för fjärrvärmeföretag att lämna prisinformation till allmänheten (EIFS 2009:3).

Fjärrvärmenämndens funktion

Vad gäller Fjärrvärmenämnden genomför Energimyndigheten på regeringens uppdrag en utvärdering av Fjärrvärmenämnden som ska redovisas senast 2 september 2024. Energiföretagen anser att det är problematiskt att det inte sker en extern utvärdering med tanke på de administrativa problem som finns att hantera. Fjärrvärmenämnden har nu en mycket större ärendevolym än tidigare år på ca 1 000 ärenden som tar mycket lång tid för nämnden att handlägga.

Energiföretagen har nyligen hemställt hos Klimat- och näringslivsdepartementet om att Energimyndighetens instruktion skyndsamt ses över för att tydliggöra Energimyndighetens uppdrag att stödja Fjärrvärmenämnden administrativt och med att förbereda ansökningsärenden för beslut. Vidare har Energiföretagen hemställt om en skyndsamt ändring av fjärrvärmelagen som innebär att för ärenden som inte beviljas medling ska ändrade prisvillkor kunna tillämpas från det datum då fjärrvärmeföretaget aviserat att prisändringen ska träda i kraft. Konsekvenserna av den mycket utdragna handläggningen är att fjärrvärmeföretagen riskerar att hamna i ekonomiska svårigheter när det blir fråga om stora volymer medlingsärenden som Fjärrvärmenämnden för närvarande inte har administrativ kapacitet att hantera i rimlig tid. Det behöver också finnas en bättre balans i regelverket mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekund. Det är inte rimligt att de massansökningsförfaranden om medling som skett på vissa orter senaste året medför att fjärrvärmeföretag kan behöva vänta i mer än ett år på att kunna genomföra prisjusteringar som är motiverade av framför allt dramatiska kostnadsökningar på bränsle.

Vad gäller Fjärrvärmenämndens placering behöver det beaktas att motivet till placeringen vid Energimyndigheten i samband med att nämnden inrättades var att medlingsverksamheten inte skulle sammanblandas med Energimarknadsinspektionens tillsynsverksamhet.

Förslag om bred analys av kundskydd mot oskäliga prishöjningar

Energiföretagen tillstyrker att dagens kundskyddsregler enligt fjärrvärmelagen utvärderas. Energiföretagen avstyrker dock förslaget om att utreda om Ei eller Konkurrensverket bör ges tillsynsmandat över fjärrvärmepriset. Vi anser att frågan om prisreglering har utretts så pass grundligt genom ett flertal tidigare utredningar, bland

annat den statliga Fjärrvärmeutredningen, TPA-utredningen och Energimarknadsinspektionens utredningar om prisändringsprövning m.m. Slutsatserna från de olika utredningarna har varit att en prisreglering på fjärrvärme i stället skulle kunna riskera att bli prisdrivande. Dessutom skulle en prisreglering påverka konkurrenssituationen på värmemarknaden på ett sätt som går stick i stäv med den konkurrensutsatta elmarknaden och behovet av konkurrensneutrala villkor mellan olika uppvärmningsalternativ. Vidare behöver frågan om anslutningsplikt till fjärrvärme i sådant fall övervägas eftersom fjärrvärmens annars skulle få en konkurrensnackdel gentemot alternativen på värmemarknaden. Detta skulle sammantaget leda till mycket omfattande nya regleringsbehov, vilket i sin tur skulle riskera att bli prisdrivande till följd av ökad administration.

Vi anser sammantaget att kostnader och nyttor för en reglering inte skulle vara proportionerliga och där eventuella nyttor skulle vara mycket små i jämförelse med de kostnader som tidigare analyser och utredningar visar på. Energiföretagen anser sammantaget att det konkurrenstryck som fjärrvärmens utsätts för på värmemarknaden i kombination med föreliggande krav på transparens, möjligheter till prövning gentemot konkurrenslagen m.m. är tillräckligt för att undvika oskäligen prissättning.

Prisdialogen

Vi avstyrker förslaget om att utreda att göra Prisdialogen obligatorisk, vilket riskerar undergräva dialogformen mellan fjärrvärmeleverantörer och fjärrvärmekunder. Energiföretagen verkar nu i dialog med kundorganisationerna för att utveckla Prisdialogen och öka antalet fjärrvärmeföretag som ansluter sig till Prisdialogen. Det är också positivt att HSB nyligen anslutit sig till Prisdialogen.

Årliga uppföljningar av värmemarknaden önskvärda

Under en längre period tog Energimyndigheten fram årliga värmemarknadsrapporter, men det upphörde för drygt 10 år sedan. Detta innebär att det i dag saknas längre tidsserier för hur utvecklingen sett ut på värmemarknaden. Det innebär också att myndigheterna har en bristande kunskap om den löpande utvecklingen på värmemarknaden och vilka externa faktorer som påverkar priserna för olika uppvärmningsalternativ. Vi anser att det vore önskvärt om Energimarknadsinspektionen och/eller Energimyndigheten kunde återuppta en årlig uppföljning av värmemarknaderna, vilket också ger bättre förutsättningar för kunderna att ha aktuella kunskapsunderlag om utvecklingen för olika uppvärmningsalternativ.

Det finns också relevanta utredningar som tas fram tillsammans av värmemarknadens aktörer inom ramen för Värmemarknad Sverige som kan utnyttjas här för att höja kunskapsnivån generellt om värmemarknadens förutsättningar. Generellt anser vi att Energimarknadsinspektionen lagt mycket litet analys- och utredningsresurser för att följa utvecklingen på fjärrvärme- och värmemarknaden under de senaste tio åren, vilket vi anser skapar problem då myndigheten har bristande kännedom om utvecklingen på marknaden, särskilt i relation till pågående regelutveckling på EU-nivå.

Missledande resonemang om prissättningen av fjärrvärme

Energiföretagen invänder emot skrivningarna på s. 50 där Ei anför att det skulle vara relativt lätt för fjärrvärmeföretagen att höja fjärrvärmepriiset bortom de rena kostnadsökningarna för bränsle så länge fjärrvärmens förblir relativt billigare. Detta är ett missledande resonemang då fjärrvärmeverksamhet enligt fjärrvärmelagen ska bedrivas på affärsmässig grund och det inte är reglerat om hur prissättning ska ske. Fjärrvärme konkurrerar på en värmemarknad och kan över tid inte ha priser som inte är

konkurrenskraftiga mot alternativa uppvärmningslösningar. Vi anser inte att det går att argumentera för att kunden är inlåst genom att produkten är för billig för att ersättas. Det som beskrivs i Ei:s PM är det som benämns alternativprissättning vilket är en av de prissättningsstrategier som används i fjärrvärmebranschen. Detta är också en normal prissättningsstrategi på de flesta marknader

5.4 Hur det reglerade tillträdet till fjärrvärmenäten har fungerat i praktiken.

Energiföretagen har inget att invända emot att Energimarknadsinspektionen följer upp hur det reglerade tillträdet till fjärrvärmenäten för aktörer med restvärme fungerar i praktiken. Vi vill dock påtala att fjärrvärmelagens tillträdesregler sällan tillämpas utan att det i stället sker bilaterala överenskommelser utifrån de lokala förutsättningarna och kvalitén och leveransförmågan för restvärmen som erbjuds. För ett fjärrvärmeföretag är det attraktivt att kunna utnyttja restvärme framför att behöva investera i egen värmeproduktionskapacitet och 2022 stod spillvärme för 8,3% av tillförseln i svensk fjärrvärme och uppgick till ca 4,7 TWh. Detta är en hög andel också i ett europeiskt perspektiv.

Samarbeten om att tillvarata restvärme från industrier och andra verksamheter som fjärrvärme sker genom bilaterala avtal mellan fjärrvärmeföretaget och industriföretaget utifrån de lokala förutsättningarna där bl.a. temperaturnivå, volym och leveransförmåga över året behöver beaktas. Det finns också exempel på transparenta marknadsmodeller som Öppen Fjärrvärme hos Stockholm exergi som erbjuder dagliga marknadspriser för prima respektive sekundär värme. Även Vattenfall har inom SamEnergi ett liknande standardiserat erbjudande för verksamheter som kan leverera restvärme till deras fjärrvärmenät.

I dag finns ca 85 spillvärmesamarbeten mellan fjärrvärmeföretag och industriföretag eller andra verksamheter som genererar restvärme. Därutöver finns många samarbeten där mer lågvärdig restvärme tillvaratas från till exempel datorhallar och avloppsverk. I Stockholms-området finns t.ex. ett femtontal samarbeten där restvärme tas tillvara från datorhallar. På flera håll i landet pågår även projekt med att bygga sammankopplingsledning mellan större orter och städer i syfte att öka spillvärmeanvändningen, bl.a. mellan Gävle-Sandviken respektive Skellefteå-Skelleftehamn. Det finns också flera exempel i landet på nya sammankopplingsledningar som möjliggjort ökad spillvärmeanvändning under de senaste åren, bl.a. mellan Arboga och Köping.

Det bör också betonas att frågan om tredjepartstillträde utretts vid åtskilliga tillfällen tidigare av bl.a. den statliga Fjärrvärmeutredningen, TPA-utredningen respektive i Energimarknadsinspektionens utredning om reglerat tillträde till fjärrvärmenäten och vars slutsatser också behöver beaktas. EU:s nyligen reviderade energieffektiviseringsdirektiv ställer också nya krav om att på olika sätt utreda förutsättningarna för att utnyttja spill- och restvärme med sänkta effektgränser och även krav på att nyttja mer lågvärdig restvärme från t.ex. datorhallar. Energiföretagen ställer sig i stort positiva till dessa nya regler så länge det finns kriterier om teknisk och ekonomisk genomförbarhet för när restvärme ska tillvaratas. Fjärrvärmeföretaget tar som regel också full risk mot dess kunder om villkoren och leveransen av restvärme förändras. För att förbättra möjligheten till ökat spillvärmeutnyttjande är frågan om riskhantering central för de investeringar som görs och är beroende av fortvarig och långsiktig tillgång till restvärme.

Energiföretagen är också positiva till Energimyndighetens förslag i den nyligen presenterade fjärr- och kraftvärmestrategin om att införa en "lokaliseringsaspekt" i lagen om kostnadsnyttoanalyser som kan bidra till att nya industrier lokaliseras när befintliga fjärrvärmenät. Vi ställer oss också positiva till att det reviderade energieffektiviserings-

direktivets krav på värme- och kylplanering också genomförs på en regional nivå, samt att de integreras med de aviserade satsningarna på statlig energiplanering (budgetpropositionen för 2024), vilket kan ge förutsättningar för ytterligare restvärmesamarbeten.

Vi vill också påtala att ett viktigt hinder för kundernas vilja att köpa fjärrvärme från spillvärme från avfallsförbränning är hur emissionerna från en verksamhet som syftar till förbränning av avfall, tillskrivs fjärrvärmekunden i stället för avfallslämnaren. Den praxis som råder på marknaden är inte Energimarknadsinspektionens ansvar, men en viktig utgångspunkt för denna praxis är hur staten redovisar klimatutsläpp från avfallsförbränning. Där är denna redovisad under kategorin El och värme i stället för Avfall. Problematiken är väl beskriven i Energimyndighetens förslag till fjärr- och kraftvärmestrategi (ER_2023_27), och en lösning föreslås. Vi ser fram emot att Energimarknadsinspektionen gör det den kan för att förslaget ska genomföras skyndsamt.

5.5 Utreda införande av krav på fjärrvärmeföretagen att ta fram investeringsplaner.

Energiföretagen ifrågasätter värdet av ett krav på fjärrvärmeföretagen att ta fram investeringsplaner. Det finns uppenbara risker med att det Ei frågar efter blir en "papperstiger", där särskilt små företag med små resurser sätter ihop en investeringsplan bara för att tillfredsställa Ei:s önskemål men till ingen eller högst begränsad reell nytta. Livslängd på ledningar beror också på många faktorer och är i sig inte ett bra mått på när utbyte ska ske. Större fokus bör i stället ligga på att ha bra planer för förebyggande underhåll som också följer gällande lagstiftning avseende journalföring, besiktningar m.m. Detta kan bättre beskrivas som att "Byt rätt ledning i rätt tid" och där man generellt i branschen brukar tillämpa så kallad Strategic Asset Management Plan (SAMP).

Att fjärrvärmebranschen skulle ha svaga argument för att reinvestera är även ett märkligt resonemang eftersom hela fjärrvärme-affären bygger på att fjärrvärmenäten fungerar på ett tryggt och leveranssäkert sätt. Dessutom, enligt rapporten, investerar branschen redan ca 3,4 miljarder SEK/år vilket är i storleksordningen 70 miljarder SEK på 20 år, en siffra Sweco bedömer är behovet.

Vi anser att Sweco använder sig av svepande och spekulativa resonemang när man bedömer att den förväntade tekniska livslängden för fjärrvärmeledningarna förlagda innan 1980-talet är markant kortare än fjärrvärmeledningarna lagda 1980 och framåt. Likaså är det en spekulativ slutsats som Sweco drar att det är ungefär 2 750 km nät som behöver ersättas under de kommande 20 åren till en kostnad av cirka 70 miljarder kronor. Det handlar i stället om vilken konstruktion som fjärrvärmenätet är byggt utifrån. Vissa konstruktioner behöver bytas för att de är av dåligt genomförande från början, vilket inte har att göra med vilken ålder nätet har. Förebyggande och prediktivt underhåll används sedan för att kontrollera kulvert. Exempelvis är det viktigt att veta att betong- och eternitsystemen med dess kammare är hela, rena och torra.

Reinvesteringsbehovet av fjärrvärmeledningarna beror således inte på ålder, utan den är bara en parameter för att bedöma kvarvarande livslängd där långt fler parametrar styr prioriteringen av förnyelsebehovet. Exempelvis styr även konstruktionstyper och fjärrvärmeledningarnas fysiska lägen: Inomhus, Luft, Mark, Tunnel och Vatten. Till detta t.ex. ett 20-tal olika typer av fjärrvärmedistributionsledningarna, vilka alla har sina egna förutsättningar.

Metoderna som branschen använder sig av för att få kunskap om detta är fuktband (larmtråd) och fuktighetsmätning i betongkulvertar och fuktighetsmätning i asbestkulvert.

I båda typerna så mäts stålets hållfasthetstjocklek som ett medelvärde från kammare till kammare. Dessa metoder har gjort att branschen hittar inläckande vatten utifrån och kunnat åtgärda problemet innan själva stålet blir rostangripet. I rena pengar är kostnaden för att åtgärda problemen 5–15%, som hittats med förebyggande och prediktiva underhåll, jämfört mot ett utbyte av nätdelen.

Vi anser därmed att det är en helt felaktig slutsats att en fjärrvärmeledning behöver bytas ut för att den är gammal. I branschen finns till exempel ledningar som är från 1964-1976 med rostskyddsfärgen kvar. Om dessa ledningar hålls hela, rena och torra kommer de att ha en livslängd på över 100 år. I stället för att fokusera på att byta ledningar borde fokus vara att ha mål, mätmetoder och utförande av reparationstekniker (inte utbyte) som ger varje nätägare möjlighet att förutse när en ledning uppnår sin livslängd.

Vidare finns andra skäl för när utbyte av ledningar ändå behöver ske beroende på exploatering av nya områden, när ny infrastruktur ska byggas ut och när en ny nätstruktur behöver byggas upp för att få ett effektivare distributionssystem.

Vi vill också påtala att det i avsnitt 3.3 sker en sammanblandning av reinvesteringsplaner och anslutningskostnader/-investeringar, detta är generellt separata frågor i branschen.

I tabell 7 som refererar till Swecos rapport som i sin tur refererar till branschens kostnads katalog har man enbart lagt till en faktor 1,2, vilket inte tar hänsyn till fördyrande åtgärder präglad av innerstadsmiljö där kostnaderna kan vara en faktor på upp till 1:10. Särskilt lär dessa reinvesteringar kopplas till där de finns i storstäder där t.ex. faktorn inklusive fördyrande faktorer snarare är 2-3ggr varpå dessa priser och antaganden för större städer är för låga och bör fördubblas. I t.ex. Stockholm tillämpas en faktor på 2,0 i stället för Swecos faktor 1,2 för referenspriser per meter. Detta innebär att kostnadsuppskattningarna för utbyte av ledningar bedöms vara betydligt högre än angivna siffror, givet samma antagna utbytesbehov av kilometer fjärrvärmeledning.

5.6 Behovet av reglering gällande anslutningsavgifter.

Energiföretagen avstyrker förslaget att reglera anslutningsavgifter. Att reglera anslutningsavgiften är kontraproduktivt och tar bort flexibiliteten för fjärrvärmeföretagen att erbjuda kundanpassade erbjudanden på marknaden. Det ligger i fjärrvärmeföretagens intresse att ansluta fler kunder och därmed att komma med konkurrenskraftiga erbjudanden. Samtidigt ska nyanslutningar ske på affärsmässig grund. Därmed spelar de lokala förutsättningarna för fjärrvärmebolaget och den enskilde kunden en avgörande roll för anslutningsavgiftens storlek. Framöver kommer säkerligen digitalisering och smart styrning bli en viktigare komponent i kunderbidandena. Däremot kan det vara rimligt att se över om det i allmänna avtalsvillkor bör tydliggöras vad som ingår i anslutningsavgifter och gällande förnyelse av anslutningsledningar.

Det är rimligt att kunden förväntar sig att underhåll och förnyelse av fördelningsledningar och serviser ingår i priset för värmeleveransen. Fjärrvärmeföretagen behöver göra realistiska investeringskalkyler, underhålls- och förnyelseplaner så att verksamheten fortsatt är lönsam. Vi anser inte att Energimarknadsinspektionen har vare sig kompetensmässiga förutsättningar att bedöma investeringsplaner och anslutningsavgifter och det kommer inte leda till förbättringar för kunderna. Det kräver en bred kompetens som sträcker sig över att antal olika områden för att kunna förstå och analysera t.ex. behovet av anslutningsavgifter i varje specifik affär för att kunna bedöma hur prissättning, investeringsplaner, underhållsplaner m.m. påverkar kunderna och marknaden.

Vi anser att det saknas flera kostnadsposter i uppräknningen som sker i avsnitt 3.3 där bl.a. tillståndsprocess (tid och kostnad), komplexiteten i markföroreningar, flytt av befintlig infrastruktur i mark, trafik och återställningsarbetet, också behöver ingå. Viktigt är också att eventuella anslutningsarbeten kan ske under lämplig säsong och i perioder mellan kommuners utbyggnad av allmän platsmark (ledningarna nedlagda i mark utan klart med leveransavtal). Detta kan behöva ske flera år före byggexploatörerna bestämt om när de ska bygga fastigheter och med vilket energislag. Förberedande ledningsdragning och infrastrukturplanering kan således behöva ske flera år i förväg och fjärrvärmeföretag får då inte intäkter på dessa investeringar under ganska lång tid.

I texten kopplad till tabell 8 bedömer Sweco att anslutningsavgiften generellt utgör mellan 60–70 procent av totalkostnaden för en ny fjärrvärmekund. Vi anser att denna princip inte är generell. Normalt är anslutningsavgifter fördelade på "linjetätheten" eller längden från befintligt fjärrvärmenät. Detta innebär att en normal anslutning av kund till fjärrvärme där befintliga ledningar finns i närheten är det i i en del fall ingen anslutningsavgift alls. Anslutningsavgifter tillkommer primärt för t.ex. nya exploateringsområden som inte ligger nära befintliga fjärrvärmenät. I dessa scenarier kalkyleras varje område för sig. Beräkning av anslutningspris är dock komplext. Förutom själva ledningskostnaderna, kan det den motiveras att anslutningen ska belastas med kostnad för utökad värmeproduktion. I vissa situationer är detta ringa, i andra betydande. I grunden har kunden fri valmöjlighet i anslutningstillfället, varför inlåsnings effekt, framtida prisändringar (för alla de alternativ kunden väljer mellan) är skäl till varför genomlysning och reglering av anslutningsavgifter inte är motiverat att fördjupa ytterligare.

Övriga synpunkter och kommentarer om EI:s PM

- Genomförande av artikel 21 om grundläggande avtalsenliga rättigheter i det nyligen reviderade direktivet om energieffektivitet ((EU) 2023/1791) omnämns endast kort i bakgrunden i PM:et, men behandlas ej vidare i slutsatser och förslag. Detta är en helt ny artikel som syftar till att stärka kundskyddet för fjärrvärmekunder och kommer kräva ändringar i bl.a. Energimarknadsinspektionens fjärrvärmeföreskrifter (EIFS 2022:3). Även EU:s reviderade förnybart-direktiv innehåller mindre kompletteringar som också kommer behöva införas i dessa föreskrifter. Energiföretagen anser att det är angeläget att de utökade krav på avtalsvillkor m.m. gällande värme tas vidare och integreras i det fortsatta arbetet med att stärka kundskyddet på fjärrvärmemarknaden.
- Energiföretagen invänder och är kritiska mot de svepande beskrivningarna av fjärrvärmeföretag som "monopolister" och prissättare på marknaden (s.8). Fjärrvärme konkurrerar gentemot andra uppvärmningsalternativ på en värmemarknad. Fjärrvärmeföretag kan måste över tid ha konkurrenskraftiga priser jämfört med konkurrerande uppvärmningsalternativ som till exempel värmepumpar. Andra viktiga faktorer utöver pris är också bekvämlighet, leveranssäkerhet och låga underhållskostnader för kunden över tid.
- I promemorian anges att från och med den 1 januari 2027 ska alla mätare uppfylla nya funktionskrav, vilket hävdas kommer att skapa förutsättningar för prismodeller baserade på uppmätt levererad värmeenergi (s. 55). Vi vill dock påpeka att fjärrvärmemätarna redan i dag uppfyller detta funktionskrav utifrån de ändringar i fjärrvärmelagen som beslutades av riksdagen 2011 (prop. 2010/11:73).

- I redovisningen om allmänna avtalsvillkor utelämnas att det även finns allmänna avtalsvillkor för näringsidkare som är framförhandlade och överenskomna mellan Energiföretagen Sverige, Fastighetsägarna Sverige, HSB Riksförbund, Hyresgästföreningen, Riksbyggen och Sveriges Allmännytta (s.10).
- I promemorian redovisas att ärendetillströmningen till Energimarknadsinspektionen ökat kraftigt under 2023 (s. 13). Det bör dock påpekas att de allra flesta avsåg ett klargörande om ett fjärrvärmeföretag hade fullgjort förhandlingsskyldigheten vilket i dessa fall var otydligt (detta avsåg ärenden som inkommit via Fjärrvärmenämnden då det innan beslut om medling behövde klargöras om förhandlingsskyldigheten hade fullgjorts).
- S. 43. Vi ifrågasätter redovisningen av estniska fjärrvärmepreiser som är alldeles för låga, källhänvisningen går heller inte att kontrollera. *”De godkända priserna varierar mellan 48,42 eurocent/ MWh och 163,68 eurocents/MWh eller 5,53 kr/MWh till 16,69 kr/ MWh”.*
- Energiföretagen välkomnar Energimyndighetens förslag i sin nyligen presenterade fjärr-och kraftvärmestrategi om att Energimarknadsinspektionen får i uppdrag att ta fram en mer ändamålsenlig nätnyttoersättning samt tar fram förslag till vägledning om ersättning för tjänster för överbelastning. Fjärrvärmen avlastar idag elsystemet – lokalt, regionalt och nationellt - genom att den möjliggör i princip fossilfri uppvärmning i perioder när elsystemet är som mest ansträngt. Det är viktigt att dessa förslag genomförs för att fjärr- och kraftvärmen ska kunna avlasta elsystemet i och med elektrifieringen av industri och transporter.

Åsa Pettersson

VD, Energiföretagen Sverige

Erik Thornström

Ansvarig, skatter, styrmedel,
energianvändning och resurseffektivitet